

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

معاونت پژوهش

بِدَايَةُ الْمُبْتَدِئِ

جلد اول

شامل: آداب متعلمين، صرف مقدماتي (بدان)،
صرف آسان، متون عربي

سيد يونس استروشنى
قمر الدين افضلى تاجيك آبادى

سرشناسه:	استروشنی، یونس
عنوان و نام پدیدآور:	بدايه المبتدى / یونس استروشنی، قمرالدين افضلی تاجیک آبادی.
مشخصات نشر:	قم، چهارراه شهدا، خیابان حجّتیّه، مرکز بین المللی ترجمه و نشر المصطفی ﷺ، ۱۳۸۹.
مشخصات ظاهری:	ج. ۲
شابک:	۹۷۸-۹۶۴-۱۹۵-۲۲۸-۲
شابک دوره:	۹۷۸-۹۶۴-۱۹۵-۲۳۰-۵
وضعیت فهرست نویسی:	فیا
موضوع:	اسلام و آموزش و پرورش، علوم اسلامی، طلاب، زبان عربی -- راهنمای آموزشی، زبان عربی -- صرف و نحو
شناسه افزوده:	افضلی تاجیک آبادی، قمرالدين
شناسه افزوده:	جامعة المصطفی ﷺ العالمیة، مرکز بین المللی ترجمه و نشر المصطفی ﷺ
رده بندی کنگره:	BP ۲۵۴/۴ الف ۱۳۸۹
رده بندی دیویی:	۲۹۷/۶۵۳
شماره کاتالوگ ملی:	۲۱۱۴۵۷۶

بداية المبتدى «جلد اول»

مؤلف: سید یونس استروشنی

قمرالدين افضلی تاجیک آبادی

چاپ اول: ۱۴۳۲ق / ۱۳۸۹ش

ناشر: مرکز بین المللی ترجمه و نشر المصطفی ﷺ

چاپ: زلال کوثر ● قیمت: ۴۰۰۰۰ ریال ● شمارگان: ۲۰۰۰ نسخه

- آماده سازی: سیدمحسن عمادی مجد
- صفحه آرایی: سیدمحسن عمادی مجد
- طرح: غدیر
- ویراستاری: حسین صافدل
- نمونه خوان: سیدشعبان علی هاشمی
- کنترل نهایی: سیدمصطفی جعفری رحمت آبادی
- ناظر فنی: سیدمحمد عمادی مجد
- مدیر تولید: جعفر قاسمی ابهری
- ناظر چاپ: نعمت الله بزدانی

همه حقوق برای ناشر محفوظ است.

مراکز پخش:

قم، چهارراه شهدا، خیابان حجّتیّه، فروشگاه مرکز بین المللی ترجمه و نشر المصطفی ﷺ.

تلفکس: ۰۲۵۱۷۷۳۰۵۱۷

قم، بلوار محمدامین، سه راه سالاریه، فروشگاه مرکز بین المللی ترجمه و نشر المصطفی ﷺ.

تلفن: ۰۲۵۱۲۱۳۳۱۰۶ - فکس: ۰۲۵۱۲۱۳۳۱۴۶

www.miup.ir , www.eshop.miup.ir

E-mail: admin@miup.ir, root@miup.ir

سخن ناشر

آغاز و انجام یک پژوهش، پیمودن مرحله‌ای از رشد است که با پراکنده شدن بذر پرسش در مزرعه ذهن آماده پژوهشگر آغاز می‌شود و با به ثمر نشستن و برداشت محصول که همان آگاهی و دانایی است، پایان می‌پذیرد. البته این پایان، خود، فصلی نو را برای رویش، نوید می‌دهد؛ چراکه حاصل کار، علاوه بر شکوفایی، طراوت و برکت، فراهم آمدن چندین پرسش تازه و گردآوری بذره‌های رویدنی بیشتر است. پرسش‌ها بذرهایی هستند که به تناسب نیازهای زمان و توان محققان، پرورش می‌یابند و فرهنگ و تمدن را در پی خود به حرکت وامی‌دارند.

افزایش سرعت جابه‌جایی و کوتاه شدن فاصله‌ها، چه بسا بذره‌های پرسش را همانند باد، از فرسنگ‌ها دورتر بر ذهن جست‌وجوگری می‌نشانند و تنوع و تازگی را برای تمدنی دیگر به ارمغان می‌آورد. طبعاً وجود آگاهی و مدیریت، در سرعت بخشیدن به این فرآیند، همواره نقشی بسزا خواهد داشت.

جامعة المصطفی صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْعَالَمِيَّة به حکم رسالت جهانی و جایگاه ویژه خود در حوزه‌های علمیه و نیز تنوع نیروی انسانی، بر خود لازم می‌داند که نقش مؤثری را در

فراهم آوردن شرایط مناسب برای پژوهش ایفا کند. ایجاد زیرساخت‌های لازم، مدیریت بهینه امکانات موجود و حمایت از پژوهشگران عرصهٔ دین، از اهمّ وظایف معاونت پژوهش جامعهٔ المصطفیٰ ﷺ العالمیة می‌باشد.

امید می‌رود با سامان بخشیدن به حرکت‌های خودجوش علمی و تقویت انگیزه‌های موجود، شاهد شکوفایی هرچه بیشتر عرصه فرهنگ دینی در جای‌جای جهان باشیم.

مرکز بین‌المللی ترجمه و نشر المصطفیٰ ﷺ العالمیة

فهرست

۱۱	مقدمه چاپ اول
۱۵	آشنایی با علوم اسلامی

بخش اول: «مُنْبِئَةُ الْمُرِيدِ» در آداب متعلمین

۲۳	۱. در فضیلت علم و عالمان
۲۷	۲. در آداب و وظایف شاگرد
۳۱	۳. در آداب و وظایف شاگرد در درس
۳۳	۴. در آداب و آیین زندگانی شاگرد با استاد
۳۷	بدان (صرف مقدماتی)

بخش دوم: صرف آسان

۶۱	درس اول: علم صرف
۶۳	درس دوم: جامد و مشتق
۶۵	درس سوم: بناء کلمات
۶۷	درس چهارم: صحیح، مُعْتَلّ، مهموز، مُضَاعَف، سَالِم، صحیح
۶۹	درس پنجم
۷۱	درس ششم
۷۵	درس هفتم
۷۷	درس هشتم: مضارع معلوم
۷۹	درس نهم: باب‌های ثلاثی مجرد
۸۱	درس دهم: أمر معلوم
۸۳	درس یازدهم: ماضی مجهول

٨٧	درس دوازدهم
٩١	درس سیزدهم
٩٥	درس چهاردهم: مهموز
٩٧	درس پانزدهم: قاعده‌های اعلال
٩٩	درس شانزدهم: صرف افعال مُعْتَلِّ
١٠٣	درس هفدهم: ناقص
١٠٧	درس هجدهم: مضارع منصوب
١٠٩	درس نوزدهم: ثلاثی مزید
١١١	درس بیستم
١١٥	درس بیست و یکم
١١٩	درس بیست و دوم: رباعی
١٢١	درس بیست و سوم: اسم
١٢٥	درس بیست و چهارم
١٢٩	درس بیست و پنجم: جامد و مشتق
١٣١	درس بیست و ششم
١٣٥	درس بیست و هفتم: مذکر و مؤنث
١٣٧	درس بیست و هشتم
١٤١	درس بیست و نهم: معرفه و نکره

بخش سوم: متون عربی

١٤٧	الدَّرْسُ الْأَوَّلُ
١٤٩	الدَّرْسُ الثَّانِي
١٥١	الدَّرْسُ الثَّلَاثُ
١٥٣	الدَّرْسُ الرَّابِعُ
١٥٥	الدَّرْسُ الْخَامِسُ
١٥٧	الدَّرْسُ السَّادِسُ
١٥٩	الدَّرْسُ السَّابِعُ
١٦١	الدَّرْسُ الثَّامِنُ
١٦٣	الدَّرْسُ التَّاسِعُ
١٦٥	الدَّرْسُ الْعَاشِرُ
١٦٧	الدَّرْسُ الْحَادِي عَشَرَ
١٦٩	الدَّرْسُ الثَّانِي عَشَرَ
١٧١	الدَّرْسُ الثَّلَاثُ عَشَرَ

۱۷۳	الدرسُ الرَّابِعُ عَشَرَ
۱۷۵	الدرسُ الْخَامِسُ عَشَرَ
۱۷۷	الدرسُ السَّادِسُ عَشَرَ
۱۷۹	الدرسُ السَّابِعُ عَشَرَ
۱۸۱	الدرسُ الثَّامِنُ عَشَرَ
۱۸۳	الدرسُ التَّاسِعُ عَشَرَ
۱۸۵	الدرسُ الْعِشْرُونَ
۱۸۷	الدرسُ الْحَادِي وَالْعِشْرُونَ
۱۸۹	الدرسُ الثَّانِي وَالْعِشْرُونَ
۱۹۱	الدرسُ الثَّلَاثُ وَالْعِشْرُونَ
۱۹۳	الدرسُ الرَّابِعُ وَالْعِشْرُونَ
۱۹۵	الدرسُ الْخَامِسُ وَالْعِشْرُونَ
۱۹۷	الدرسُ السَّادِسُ وَالْعِشْرُونَ
۱۹۹	الدرسُ السَّابِعُ وَالْعِشْرُونَ
۲۰۱	الدرسُ الثَّامِنُ وَالْعِشْرُونَ
۲۰۳	الدرسُ التَّاسِعُ وَالْعِشْرُونَ
۲۰۵	الدرسُ الثَّلَاثُونَ
۲۰۷	الدرسُ الْحَادِي وَالثَّلَاثُونَ
۲۰۹	الدرسُ الثَّانِي وَالثَّلَاثُونَ
۲۱۱	الدرسُ الثَّلَاثُ وَالثَّلَاثُونَ
۲۱۳	الدرسُ الرَّابِعُ وَالثَّلَاثُونَ
۲۱۵	الدرسُ الْخَامِسُ وَالثَّلَاثُونَ
۲۱۷	الدرسُ السَّادِسُ وَالثَّلَاثُونَ
۲۱۹	الدرسُ السَّابِعُ وَالثَّلَاثُونَ
۲۲۱	الدرسُ الثَّامِنُ وَالثَّلَاثُونَ
۲۲۳	الدرسُ التَّاسِعُ وَالثَّلَاثُونَ
۲۲۵	الدرسُ الْأَرْبَعُونَ
۲۲۷	الدرسُ الْحَادِي وَالْأَرْبَعُونَ
۲۲۹	الدرسُ الثَّانِي وَالْأَرْبَعُونَ
۲۳۱	الدرسُ الثَّلَاثُ وَالْأَرْبَعُونَ
۲۳۳	الدرسُ الرَّابِعُ وَالْأَرْبَعُونَ
۲۳۵	الدرسُ الْخَامِسُ وَالْأَرْبَعُونَ
۲۳۷	الدرسُ السَّادِسُ وَالْأَرْبَعُونَ

۲۳۹.....	الدَّرْسُ السَّابِعُ وَالْأَرْبَعُونَ إِنَّ لِلْعَالَمِ خَالِقاً (۱)
۲۴۱.....	الدَّرْسُ الثَّامِنُ وَالْأَرْبَعُونَ إِنَّ لِلْعَالَمِ خَالِقاً (۲)
۲۴۳.....	الدَّرْسُ التَّاسِعُ وَالْأَرْبَعُونَ هَلْ نَحْنُ مُسْلِمُونَ؟ (۱)
۲۴۵.....	الدَّرْسُ الْخَمْسُونَ هَلْ نَحْنُ مُسْلِمُونَ؟ (۲)
۲۴۷.....	نمونه‌های تجزیه و تحلیل صرفی
۲۴۹.....	نمونه‌های تجزیه و ترکیب نحوی

مقدمه چاپ اول

زبان عربی را بیاموزیم!

آموزش زبان عربی از آن جهت برای طالب علوم اسلامی یک امر ضروری است که زبان عربی، زبان دین مبین اسلام است. قرآن کریم، احادیث نبوی و علوم مقدماتی، همگی به زبان عربی هستند. بنابراین هر که طالب رسیدن به این سرچشمه‌های پربرکت است، باید زبان عربی را بیاموزد.

آموزش زبان عربی در این روزگار برای مسلمانان ضرورت بیشتری دارد. زیرا امروزه پیشرفت و ترقی جامعه تنها زیر پرچم اسلام و با پیاده کردن قوانین و دستورات قرآن کریم بوده و شناخت صحیح اسلام جز با فراگیری زبان عربی میسر نخواهد بود. مشاهده کردیم که در اثر حذف اسلام از میدان زندگی، چه بدبختی‌هایی کشیدیم و چه ایام تلخی را پشت سر گذاشتیم. درحالی که پنداشتیم سبب عقب ماندگی ما دین است و گمان کردیم که اگر دین را از صفحه حیات خود برداریم - همان گونه که غرب پشت به دین و (خرافات) نموده و در نتیجه به پیشرفت و ترقیات دست یافته است - ما نیز پیش روی و ترقی خواهیم کرد. ولی نتیجه آن شد که در طول بیش از هفتاد سال، نه یک بوعلی، نه یک فردوسی، نه یک حافظ، نه یک خوارزمی و نه یک بیرونی از ما بروز نکرد. حال آن که از دورانی که اسلام و تعالیم آن حاکم بر جامعه ما بود، دیار ما برای بشریت افرادی را تحویل داد که نظیر ایشان تا به حال ظهور نکرده است.

این نکته را نباید فراموش کرد که این بزرگواران علاوه بر این‌که از متبحرین در علوم و فنون عصر خود به شمار می‌رفتند، هم‌چنین از طلیعه‌داران علوم مختلف اسلامی، از جمله ادبیات عرب محسوب می‌شدند. بیشتر کتاب‌های بوعلی راجع به علوم اسلامی بوده و به زبان عربی فصیح تدوین گردیده است. زَمَحْشَری از مدوِّتین قواعد نحو و صرف عربی به حساب می‌رفت. ما که امروز به سعدی و حافظ و مولوی و ... می‌بالیم و آنها را از افتخارات ملت خود می‌شماریم، نباید فراموش کنیم که اینها قبل از هر چیز، در علوم و فنون مختلف اسلامی پیش‌دستی داشتند. این تعالیم حق اسلام بود که به آنها شهرت و مقام والا عطا کرد.

به همین دلیل آموزش و تعلیم زبان عربی در گذشته بسیار مورد توجه مردم ما بوده و کتاب‌های مختلفی راجع به آن نوشته شده است. معمولاً در سرزمین ما، برای فراگیری ادبیات عربی کتابی معروف به کافیه ابن حاجب که کتاب ارزشمند و پُر‌قیمتی است، مورد استفاده بوده و می‌باشد. البته اخیراً کتاب‌های دیگری نیز مثل الدروس النحویة، صرف میر، هدایة الغرباء و غیره نیز تدریس می‌شوند. ولی چون مجالس درسی در این زمان، مرکزیتی ندارند و اساتید نیز هرکدام به میل خود و هرطور که صلاح می‌بینند تدریس می‌کنند، لذا نحوه تدریس دارای یک نظام خاصی نیست و معلوم نیست در هر سال (اول، دوّم، سوّم و...) چه کتاب‌هایی باید تدریس شود.

همین امر سبب گردید که حقیر به همراهی یکی از برادران دلسوز آقای قمر الدین اَفْضَلی تصمیم گرفتیم در این زمینه خدمتی بکنیم و آن را برای خود یک وظیفه شرعی دیدیم. لذا در یک مدت کوتاهی کتابی راجع به آموزش و مقدمات زبانی عربی در دو جلد - طبق روش معمول در تاجیکستان - و با نام هدیه المهاجرین به تألیف رساندیم. با کمک برخی از برادران هر دو جلد این کتاب به چاپ رسیده و در دسترس و مورد استفاده خوانندگان قرار گرفت. چون چاپ اول، هم از جهت تعداد کافی نبود و هم از جهت کیفیت نیز به خاطر عدم دسترسی به امکانات لازم، صفت پایینی داشت، لذا لازم دیدیم کتاب مورد نظر را با کیفیت بالا و با ضمیمه کردن اضافاتی، از نو در دسترس طلاب محترم قرار

بدهیم. ضمناً با پیشنهاد بعضی از برادران، اسم این کتاب نیز تبدیل به بدایة المبتدیء شد.

با تکمیل نمودن هر دو جلد این کتاب، طلبه آمادگی وارد شدن به فراگیری علوم اساسی اسلامی را پیدا می‌کند. ما قصد داریم - إن شاء الله - یک دوره کامل از کتاب‌های درسی علوم اسلامی را به‌طور منظم برای مدارس اسلامی تاجیکستان و برادران هم‌وطن خود تهیه و تنظیم نماییم.